

**СИФАТ БЎЙИЧА КОНЦЕПЦИЯЛАРНИ
РИВОЖЛАНИШИ
ИСО 9000 стандартларини яратилиш
тарихи**

Тузувчи: доц. Тўраев Ш.А.

Тошкент-2013

Сифат – бу нима?

Сифат - бу

Маҳсулот ёки хизматларни, уларга талабларни, белгиланган ёки кутилаётган эҳтиёжларни қондириш хусусиятини берадиган хусусият ва тавсифлари йиғиндиси (ISO 9000:2005)

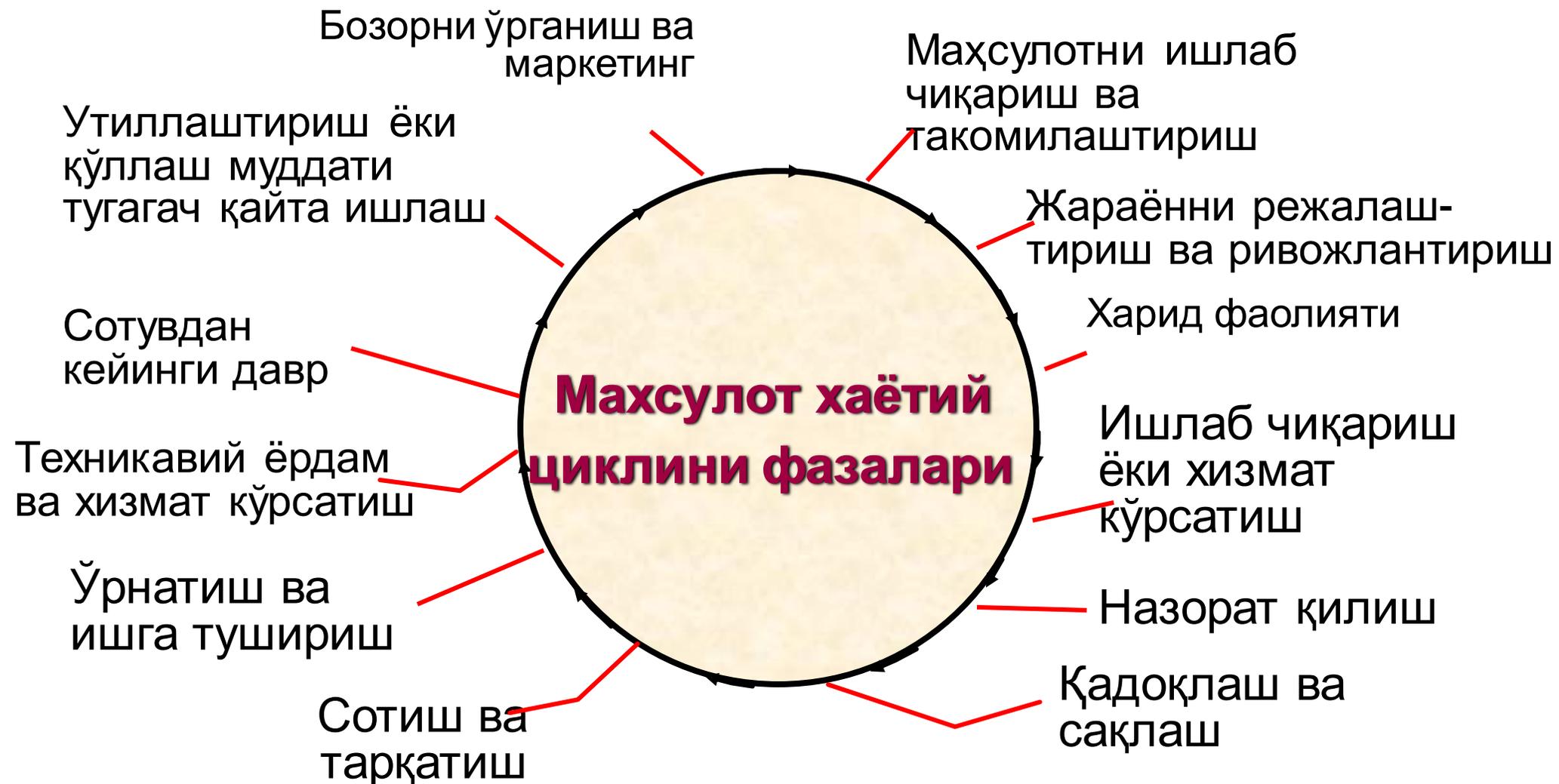
Талаблар уз навбатида аник шакллантирилиши керак ва куйидагиларга тааллуқли булган аспектларни уз ичига олган холда бажариш учун мажбурий булиши мумкин, ёки уларни бажарилишини кузда тутиши мумкин

- бажарилиши
- кулайлиги
- ишончлилиги
- хавфсизлиги
- тежамкорлиги
- эстетикаси

Сифат менежментини ривожланиши

- Саноат ривожланишидан аввалги анъанавий жамиятда сифат учун ҳунарманд жавобгар эди
- Ҳунарманд сифат учун, ишлаб чиқариш учун ва маҳсулот учун жавобгар эди
- Массавий ишлаб чиқариш → техникавий назорат бўлимларини ташкил қилиниши (сифат назорати ва ишлаб чиқаришни ажратиши)
- Ҳарбий даврда ишлаб чиқариш → ССН (сифатни статистик назорати) кенг қўлланилиши
- Урушдан сўнги давр → сифат цикли - интеграл/ тотал СН (сифат назорати)

Сифатга таъсир кўрсатувчи фаолият турлари

Сифат аспекти

- ❶ Истеъмолчи талабларини белгилаш (маҳсулот/хизматларга техникавий шартлар), жумладан:
  - * бозорни ўрганиш
  - * контрактларни тузиш
  - * қонуний талаблар
- ❷ Сифатни режалаштириш
- ❸ Мувофиқлик сифати, жумладан:
  - * Жараённи режалаштириш ва ривожлантириш
  - * Харид фаолияти
    - * Ишлаб чиқариш
    - * Жойлаш, сақлаш
    - * Верификатлаштириш
    - * Сотиш ва тарқатиш
- ❹ Маҳсулот сифатини қўллаб – қувватлаш:
  - * Ўрнатиш ва ишга тушириш
  - * Техникавий ёрдам ва хизмат кўрсатиш
  - * Сотишдан сўнги давр
  - * Утиллаштириш/қайта ишлаш

ИСО 9000 тарихи (I)

- Сифатни таъминланиши, сифат бўйича талабларга маҳсулот мувофиқ бўлишига ишонч беради
- Мудофаа ва ядро саноати ва йирик улгуржи харидорлар учун зарарланиш, йўқотишлар ва хавфдан ҳимояланиш кафолати фавқулодда муҳим
- Мудофа вазирликлари ва йирик улгуржи харидорлар томонидан ишлаб СТ (сифатни таъминлаш) → СТ талабларини тарқалиши (яъни Буюк Британияда GRAQ ва НАТО да AQAP)

ИСО 9000 тарихи (II)

- СТ/СБ тизимлари бўйича миллий стандартлар → миллий уйғунлаштирилган талаблар

Мисол: BS 5750 (1979), SN 029100, CAN Z 299

- ИСО 9000 халқаро стандартлари → миллий уйғунлаштирилган талаблар

ИСО 9000 стандартлари «оиласи» тўғрисида

Барча типдаги ва ўлчамдаги, қуйидагилар билан шуғулланувчи ташкилотлар томонидан қўлланиладиган, сифатни менеджменти тизимларини баён қилувчи халқаро стандартлар тўплами

- маҳсулот ёки деталлар (қурилмалар) ишлаб чиқариш
- дастур таъминотларини ишлаб чиқариш
- материалларга ишлов бериш
- хизматлар кўрсатиш
- маъмурий бошқарув вазифаларини таъминлаш

ИСО 9000 стандартлари оиласи нима дегани ?

- **ИСО 9000** – Сифат Менеджменти Тизими – Асосий қоидалар ва луғат;
- **ИСО 9001** – Сифат Менеджменти Тизими – Талаблар;
- **ИСО 9004** – Сифат Менеджменти Тизими – Фаолиятни яхшилаш бўйича тавсиялар.

ИСО 9000 серияли стандартлар «оиласи» нима?

- **ИСО 9001** и **ИСО 9004** – стандартлари ўзаро боғлиқ жуфт стандартлар бўлиб улар бир-бирини тўлдирган ҳолда ишлайди
- **ИСО 9001** истеъмолчи эҳтиёжларини ва қонун талабларини ва истеъмолчини қондирилишини ошириш учун СМТ талабларини белгилайди
- **ИСО 9004** → ишлаб чиқаришни самарадорлигини ошириш, истеъмолчини ва бошқа тегишли томонларни қониқтириш учун СМТ мақсадларининг кенгроқ диапазони бўйича тавсиялар

ИСО 9001 ва ИСО 9004 (давому)

- ИСО 9004 умумий натижа: → Даромад ■
Бозордаги улуш ■ Фойда ■ Сарф –
харажатларни камайтиришга эришиш учун
ишлаб чиқилган иш олиб бориш фаолиятини
ва ўз-ўзига қўйилган талабларни
такомиллаштиришга кўмаклашади.
- ИСО 9001 **натижавийликни** таъминлайди, ИСО
9004 **натижавийлик** ва **самарадорликни** кўзда
тутади

ИСО 9001 тўрт ҳолатда қўлланилиши мумкин

- ❑ Таъминотчи ва истеъмолчи ўртасида шартнома тузилганда
- ❑ Истеъмолчи томонидан маъқуллаш
- ❑ Сертификатлаштириш/учинчи томондан рўйхатга олиш

Сифатни таъминлаш

- ❑ Сифатни яхшилашга раҳбарлик

Сифатни яхшилаш

Сифатни таъминлаш ва сифатни бошқариш

Сифатни таъминлаш (СТ)

Сифатга талаблар бажарилишига ишончни таъминлашга йўналтирилган сифат менеджментининг бир қисми

Сифатни бошқариш (СБ)

Сифатга талабларни бажарилишига йўналтирилган сифат менеджментининг бир қисми

(ИСО 9000:2005)

Сифат менежменти

Сифат менежменти (СМ)

Ташкилотга раҳбарлик қилиш ва бошқариш учун сифатга тааллуқли ҳужжатларни ва ташкилотни бошқариш тизими

(ИСО 9000:2005)

Жараён, маҳсулот ва сифат тизими таснифи

ИСО 9000

Маҳсулотга техникавий талаблар

ва

Жараёнларга техникавий талаблардан

фарқ қиладиган стандарт мажмуи бўлиб

ИЧ Сифат тизимларига талабларни

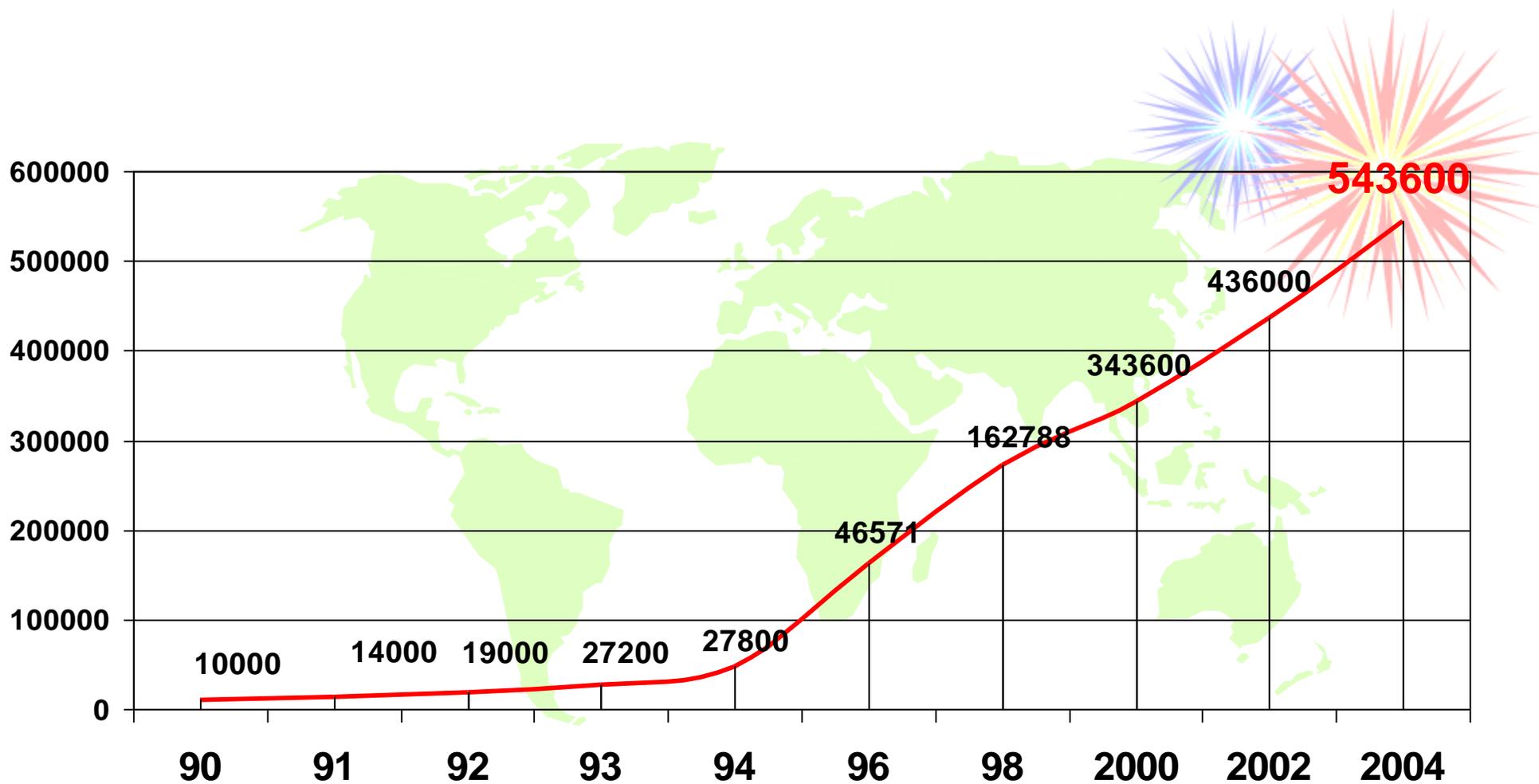
белгилайди

Бу уч аспект ўзаро тўлдирувчан бўлиб
ҳисобланади

СИФАТ БУЙИЧА КОНЦЕПЦИЯЛАРНИ РИВОЖЛАНИШИ

ИСО 9000 стандартларини яратилиш тарихи

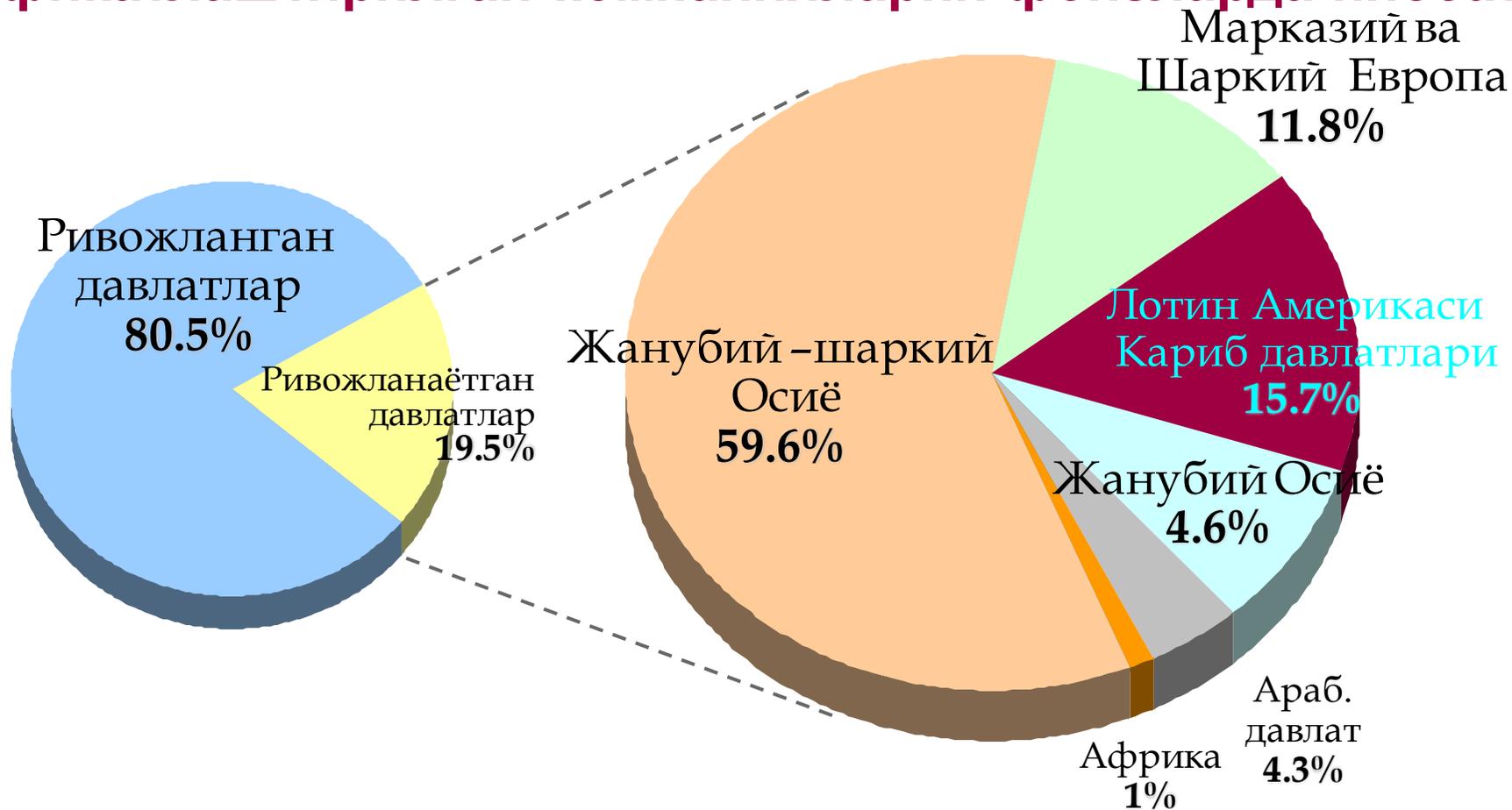

СИФАТ БУЙИЧА КОНЦЕПЦИЯЛАРНИ РИВОЖЛАНИШИ

ИСО 9000 стандартларини яратилиш тарихи

Ривожланаётган давлатларда ИСО 9000 бўйича сертификатлаштирилган компанияларни фоизларда нисбати

Нима учун менинг ташкилотимда ИСО 9001 бўйича СМТ жорий қилиш керак?

- Буни истеъмолчи хоҳлайди
- Сифат устида ишлаш ва сифатни яхшилаш
- Энг яхши молиявий натижаларга эришиш учун
- Ўз акционерларини, ўз хизматчиларини ва ўз шерикларини қондириш учун

ISO 9001 бўйича СМТ жорий қилишдан фойда

- ✓ Корхоналарни самарадорлигини ошириш, ишда аниқ мувофиқлаштириш;
- ✓ Бизнес мақсадларига эришишга ва истеъмолчилар эҳтиёжларини қондиришга юқори аҳамият;
- ✓ Корхона маҳсулот ёки хизматлари сифатини истеъмолчилар томонидан белгиланган ёки кутилаётган талабларига мувофиқлигига эришиш ва ушлаб туриш;
- ✓ Истеъмолчиларни қониқишига эришиш;
- ✓ Талаб қилинаётган сифат таъминланиши ва ушлаб турилишига истеъмолчилар ишончини мустаҳкамлаш;
- ✓ Мавжуд ва потенциал истеъмолчиларда сизнинг корхонангиз имкониятларига ишончни мустаҳкамлаш;
- ✓ Янги бозор имкониятларини очилиши ва амалдаги сотув бозорларини сақлаб қолиниши;
- ✓ Сифат менеджменти тизимларини сертификатлаштириш ва рўйхатга олиш;
- ✓ Йирикроқ корхоналар билан мусобақалашиш имконияти (яъни мақбул нархлар таклиф қилиниши ёки нархларни ушлаб туриш).

ИСО 9000 бўйича СМТ жорий қилишдан фойда

Шўртан газ – кимё мажмуаси СМТ жорий қилиниши ҳисобига экспорт ҳажмини 60% дан 75% гача оширди, бугунги кунда 1,5 млн. тонн маҳсулотга буюртмалар мавжуд (корхона қуввати йилига 120 минг тонн).

«Хобос – ТАПО» КК 1,5 млн. долларлик шартномалар имзолаган.

«Давлат Белгиси» ДИЧБ – маҳсулот турлари 2 дан 12 турга кўпайди, бунда экспорт ҳажми 0,2 % дан 20 % га ошди.